GAZETA KRAKOWSKA

Nro 3.

z KRAKOWA dnia 8 STYCZNIA 1826 ROKU w NIEDZIELĘ.

— *Z Krakowa.* —

W dalszym ciągu dziesiątego Posiedzenia Seymu Rzeczy - Pospolitey Krakowskiey dnia 19 Grudnia 1825 roku.

Delegowany Senator Radwański czytał niżey domieszczoną odpowiedź na uwagi przez Reprezentanta Gminy Krzeszowice do Izby Prawodawczey w materyi ustawy Górniczey umieszczone.

Leon Chwalibogowski,
Sekretarz Seymowy.

JAŚNIE WIELMOŻNI REPREZENTANCI !

Już to po raz trzeci Reprezentant z Gminy Krzeszowic daie się słyszyć w tey Izbie z wnioskami dalekiemi od porządku i sprzecznemi z dobrem powszechnem kraiu. W latach 1816 i 1817 doradzał naymocniey puścić w dzierżawę kopalnie i huty skarbowe za nikczemną cenę. Szczęściem że tey rady Senat nieusłuchał. Co sprawiło skutek iż coby był miał skarb przez lat 8 z dzierżawy; to spodziewać się słusznie należy, że mieć może niebawnie trzy razy więcey w roku iednym.

Dzisiay z Gminy Krzeszowic iest doradzanem w mieysce porządnego prawa, *bezprawie*. Przystępuię do rozbioru ostatniego podania; chociażby mi poprzestać należało na odpowiedzi JW. Hr. Potockiemu, który ledwie nie wyłącznie będąc właścicielem wielu kopalń i hut w powołaney Gminie ograniczył swe wątpliwości względem nieiakiey tylko części proiektu prawa Górniczego

Trzy główne zasady do dobroci prawa to iest:

1. Że zmierzać powinno do dobra powszechnego nie obciążaiąc szczególnych członków Towarzystwa tem mniey bydź szkodliwem wszystkim.

2. Wykład mieszczących się w niem postanowień, ma bydź iasny, wyrazy zrozumiałe i do poięcia zastósowane.

3. Nie ma się sprzeciwiać innym ustawom w tym kraiu istnieiącym, nie ma tylko naymniey zostawiać w wykonaniu arbitralności Urzędników.

Trzy te zasady podane iako główne przez JW. Reprezentanta z uszanowaniem przyymuię, czyli zaś niezgodny z niemi iest Proiekt obecny do prawa, lub przeciwnie, czyli całe iego dążenie iest do utrzymania ich w całości, raczycie sami JJWW. Reprezentanci osądzić.

Co do Pierwszego

Żeby JW. Reprezentant dowiódł chybianie pierwszey zasadzie tego proiektu, zaczyna od potrzeby zniesienia opłat umiarkowanych od korzyści niewątpliwych, a przeto poczyna od prywatnego interessu. — Przywodzi na poparcie, że Kontrola prowadząca do wykrycia tey korzyści daie powód do zepsucia przez ukrywanie się i podstępy w okazywaniu mnieyszey ilości wytworzonych produktów, a ztąd odstręcza mieszkańców od takowych przedsięwzięć.

Lepszą Senat miał opiniią o właścicielach kopalń niżeli ią ma JW. Reprezentant o członkach Gminy iaką reprezentuie. Nie uważa Rząd tych przedsiębierców, tylko iako ludzi moralnych, którzy swym Urzędnikom winni tę samę moralność wpaiać, ieżeli sobie nie życzą wswych korzyściach bydź od nich uszkadzanemi.

Pisze daley. — *Że to proiektowane prawo istnieiące kopalnie do wstecznego działania zwróci, że włościanie iuż się wprawiaiący, utracą sposob zarobkowania.*

Dowiedzioną iest rzeczą że w ościennych kraiach, gdzie mniey daleko łagodne są górnicze prawa niżeli proiektowane, iak tylko iest konkurrencyia o iaki produkt wytwarzany, podwaia się i potraia usilność w pomnażaniu takowego, a kopalnie tam nigdzie wstecz nie idą i w nich część ludności poświęcona górniczemu lub hutniczemu powołaniu, ma zyski ciągłe tak dalece; że w każdey rodzinie iedna iey część wyłącznie trudni się górnictwem, druga rolnictwem. Kiedy u nas za pańskie chcielibyśmy górnicze roboty odbywać, a razem temi samemi rękami mieć w popędzie rolnicze gospodarstwo. Niech tylko każdy swego wyłącznie powołania pilnuie, będzie miał za co rolnik, oleiu, żelaza i podobnych Artykułów kupić i handel na tem nie straci.

Tak mała opłata daniny od surowych tylko płodów iaką Senat przedstawia i iak małey żaden kray skarbowi publicznemu prócz Francyi nieoddaie, nie tylko nie może wstecz cofnąć popędu kopalń, ale owszem wznieść ie potrafi; kiedy w całych Państwach Austryiackich, Pruskich i Saskich, nie mówiąc o innych w ostatnich lat kilkudziesiąt do wysokiego doszły stopnia, chociaż tam 10 od 100 oddaią stosunkowey daniny.

Co do pozornego rachunku w piśmie JW. Reprezentanta, ktoby chciał na nim poprzestać znalazłby wnioski pozorne, wchodząc iednak w rzecz ściśle, przekona się o pozorach. Postępuię do innych iakoby wątpliwości. Możesz że bydź co wyraźnieyszego iak w Art: 36 słowa. *Winni właściciele płacić daninę stosunkową od wydobytego płodu, kiedy kopalnia iest w zysku.* — Cóż chcą te wyrazy ustawy? Oto kiedy przychód z niey po zwrocie pierwiastkowych na zakład kapitałów z ich procentem, po odtrąceniu corocznem kosztów reprodukcyi zostaie summa do podziału męłu między akcyionistów stowarzyszonych. Po takiem wyiaśnieniu, iakież rachmistrzostwo dowiedzie, że 5/100 podatku surowego są równe 8 lub 10 od sta.

Daley. Przyznaię, że ktoby chciał całą kopalnią sam przedsiębrać, rozumie się iednak że inną nie węgla lub galmanu n. p. iak ołowianki, rudy żelazney lub miedzianey i

podobnych, a ztąd kosztowne huty, płoczki, tłuczki, kiraty i inne chciał budować, ciężkoby mu było obeyść się bez kapitału znacznego; ale zaradza i temu zwyczay przyięty w kraiach gòrniczych łączenia się w towarzystwa tak dalece, że każda kopalnia rozumie się bydź podzieloną na 128 tak zwanych kuxów czyli akcyy, i taki podział proiekt do ustawy przyymuie. W takim rzeczy stanie o kapitały odpowiadaiące zamożności osòb chcących należyć do stowarzyszenia, nigdzie nie iest trudno kiedy i Cudzoziemscy kapitaliści mogą się do niego współubiegać. I dla tego to Art: 17 zastrzega wywiedzenie się przedsiębiercy z zamożności, żeby ani sobie, ani ztowarzyszonym zawodu nie robił, i wkrótce po rozpoczęciu robót gòrniczych nie ustał.

Chcę wierzyć że nasze kopalnie potrzebuią ieszcze zagranicznych ludzi do ich prowadzenia ale potrzebuią zdatnych, któż ich zdatność oceni, zapewne nieiakiś tam komitet złożony z osòb z innych względów słusznych, które się iednak dopiero gòrnictwa swym kosztem i to praktycznego uczą, a może często ze stratą, ale władza nadzorcza, która z obowiązku winna przyyść w pomoc, dla nieobeznanych z rzeczą górniczą. Ona to rozpozna doskonałych od samochlubnych Urzędników. Zaufanie samo w Rządzie nie maiącym na celu, tylko dobro powszechne potrafi podobnym zawadom zaradzić.

Znayduie JW. Reprezentant za nadto liczny urząd górniczy. — Na 6 kopalń tylko i w stosunku bez porównania mniey iak teraz przynoszących, rząd Austryiacki a późniey rząd Xięstwa Warszawskiego dużo licznieyszy iak dzisiay zaprowadził urząd gòrniczy, w ten czas kiedy cały dozór Jnspektoratu rozciągał się na około Jaworzna ledwie na 1/4 mili wyiąwszy nayodlegleyszą hutę i kopalnie w Tęczynku i Łgocie. Dzisiay, gdy przedsiębierstwa prywatne a nawet roboty skarbowe o wiele kroć pomnożyły się, JW. Reprezentant chce odmawiać Senatowi właściwą iego attrybucyią, który w miarę uznaney potrzeby pomnożenia sług górniczych, musi ich przyymować.

Byłżeby tego zdania, gdyby właściciel małey wioski dokupiwszy do niey znaczne dobra maiące lasy i minerały, żeby obszedł się dawnym Ekonomem i karbowym w nowo przykupionych dobrach.

Bardzo się myli JW. Reprezentant wyrokuiąc stanowczo, że w naszey krainie ani złota ani srebra mieć nie możemy, wątpiłby może ieszcze o ołowiu soli lub słoney wodzie Niechay mi wolno będzie na śladach opartemu z mey strony twierdzić, iż wymienione płody, mianowicie rudy metalów znayduią się wszędzie, gdzie dawne roboty dla braku szrodków osuszenia z wòd zbytecznych ustały, a sól lub słona woda rόwnie dla podobieństwa gorzystości bliskich gór Wielickich i Bocheńskich, a nawet dla sąsiedztwa wody słoney w Sidzinie iest łatwą do wyśledzenia.

Niech mi daruie JW. Reprezentant, że nie mogę poiąć coby znaczył Komitet proponowany do dozoru z przedsiębierców nie znaiących rzeczy, z osòb których roboty winny bydź dozorowane; ten dziwotwór pewnieby zadziwił Rządy obce i dałby mniemać o niedołężności Senatu.

Rόwnie doradzanie utrzymowania ksiąg górniczych z względu na sknerstwo pokazuie, że doradzaiący takowe nie ma wyobrażenia o ich naturze i chce nieładu.

Wątpi JW. Reprezentant o trwałości robót górniczych w naszym kraiu, inaczey mnie-

mać mam prawo. Co się tyczy galmanu, aby tylko porządne postępowanie przewodniczyło iego wytwarzaniu, a chęć zysku nie wychodziła z granic, mógłby ieszcze ten minerał potrwać na długo. Należy iednak wyśledzać korzystnieysze i będące bardziey w krążeniu minerały a iak ie tylko z wyrobów galmanowych dotąd wyłączano i przedawano na miareczki i kwarty. Te wydobyte z głębi i przetopione w hutach bądź w postaci ołowiu, bądź gleyty, przedawane na Cetnary odkryłyby i nowy dochód i nowe pokłady galmanu.

Czyli przeto proiekt do ustawy w względzie pierwszey Zasady podaney nie dąży przez zaprowadzenie szrodków dla pomocy właścicielów kopalń do ich dobra a razem do powszechnego, niechay pełna światła Izba Reprezentacyyna osądzi.

Do Drugiey Zasady.

Mniema JW. Reprezentant że proiekt do ustawy zamyka wyrazy iemu nieznane, a razem wyznaie, *że nie będąc ak dalece oswoionym w czynnościach kopalnianych trudno iest sobie takie wyobrazić.* To ostatnie wyrzeczenie iawne i niewinne a przeto szczere wyznanie, powinnoby mnie uwolnić od odpowiedzi na wątpliwość. Atoli nadmienię, że żadne prawo nie obowięzuie do przyłączania słowników. Nie wiadomi łatwo poymą znaczenie wyrązów pytaiąc się znawców. Prawo przecięż nie może bydź pisane w moc Art: 20 Konstytucyi tylko po Polsku. Zarzut powyższy i ztąd iest niesłusznym; że każdy mieszkaniec Olkusza zna te wyrazy przez podania od sześciu Wieków. Przyznaię się iednak że wyrazu *Chodzicha* w wniosku JW. Reprezentanta, nikt zapewne nie wyłoży znaczenia. Wątpliwość iaką sobie JW. Reprezentant czyni w Art: 14 rozwiąże przeczytawszy Art: 13.

Wątpi iakby sobie miał wytłómaczyć Art: 21 gdzie obowiązki przyięte przez Akt koncessyi przez właściciela kopalni, maią stanowić dług dla właściciela powierzchni, otóż rodpowiadam, że ten rozumie się albo iako czynsz za iey zepsucie stósowny do kapitału za iey wartość, albo iak dług całkowity za nię. Jakżeby inaczey wątpiącemu można to wyłożyć, tylko że Dziedzic ziemi ustępuiący właścicielowi kopalni część pewną, albo za nią iest zupełnie zaspokoionym, a wtedy część ustąpioney powierzchni musi bydź odtrącona z całey wartości hipoteczney powierzchni, albo kiedy Dziedzic kontentuie się czynszem, czynsz tylko za odstąpioną ziemie należy do stanu czynnego w hipotece Dziedzica. Nie mniey kiedy należytość za grunt wzięty dla kopalń iest długiem całkowitym, iest ieszcze należącym do stanu czynnego właściciela powierzchni i tym sposobem wynadgradzą iey ubysz długiem pewną hipoteką zabezpieczonym.

Jeżeli ieszcze iest iaka wątpliwość o rękoimią ze stony Właściciela kopalni, na rzecz Dziedzica powierzchni, tedy ta ustanie, skoro sam Właściciel ieżeliby niechciał gotowego Kapitału, za zepsutą ziemię na pewności sobie daney przez iey nabywcę dla kopalni poprzestanie. Może iednak w Duchu projektu do Ustawy zażądać wynadgrodzenia w gotowiznie, która wypłacona tem samem zmnieyszy stan czynny powierzchni.

Co do Art: 22 Między Hipoteką Kopalni czy wyczerpaney, czy nie, a hipoteką powierzchni iest niewątpliwie ta różnica, że powierzchnia iest iuż zapłaconą, lub iey zapłacenie zabezpieczone iak wyżey. Kopalnia ieżeli nie wyczerpana, tedy z korzyści wypłaca kredytowane kapitały, ieżeli wyczerpana a Wierzyciele nie pilnowali się w odebraniu kapitałów i nie poszukiwali powrócenia ich sobie drogą prawa, sami sobie winni swą opieszałość, iak

ią należy przypisać Wierzycielom Dziedziców dóbr, gdyby nie zważaiąc na poprzednio hipotekowane długi przenoszące Wartość dóbr pożyczali na nie pieniędzy.

Co do Zasady ocenienia własności Kopalni ta iest w złożonych pierwiastkowych na iey popęd Kapitałach i dalszych dopłatach, a gdy kopalnia w Zysku tedy na Minerałach w niey ieszcze ukrytych i na budowach tak podziemnych iak podniebnych.

Ocenienie zamożności należy do Nadzoru z wielu względów a ta miarkuie się, wielkością przedsięwzięcia tak co się tyczy budów podziemnych iak podniebnych, możnością, wynadgrodzenia Dziedzica, gdyby się nie chciał trudnić wytworem Kopalni, niemniey powierzchni iakąby zepsuł przedsiębierca, możnością mienia opałowego Materyału dla hut i zakupienia materyałów do budowy, tak podziemney iak podniebney. Jeżeliby zaś bądź sam bądź z przybranem towarzystwem niebył w stanie wytwarzać kopalni, uważany iako nie zamożny nie uzyska koncessyi.

Myli się JW. Reprezentant gdy twierdzi, " że w artykule 47 opłata stała iest rachowaną po Złotemu od morga, bo ten Artykuł mówi wyraźnie; że od Miary Górniczey, trzymaiącey prętów Chełmińskich 2250 [] kiedy Mórg takiż, trzyma tylko prętów 300. Miara przeto zamyka morgów 7 1/2 Chełmińskich.

W całym świecie kto komu przysługę rzetelną a razem korzystną czyni, winien bydź od usłużonego w miarę łożonych kosztów wynadgrodzonym. Któż winien że JW. Reprezentant nie ma wyobrażenia o sztołach iako iedynych szrodkach uwolnienia kopalń od wód i złego powietrza, odsyłam go więc do praw wszystkich kopalnianych kraiów, a naybliżey do sąsiednego z nami Szląska. Tam się w każdey kopalni o tem wszystkiem dowie co mu się, zdaie wątpliwem, wreszcie niechay przeczyta ościenne Ustawy górnicze, dzieła uczące budownictwa podziemnego mianowicie pełnego zasług w Rządzie Austryiackim uczonego *Gelius*, którego dzieło dla własney nauki przełożyłem na Oyczysty ięzyk, a natedy tysiące sobie innych wątpliwości łatwo rozwiąże.

Dowiodłem przeto *co do drugiego* że wykład postanowień w Projekcie iest iasnym, przyznaię iednak że dla tych którzy powołanie górnicze doskonale zgłębili.

Do Trzeciey Zasady.

Winienem JW. Reprezentantowi przypomnieć że dwie Ustawy tyczące się Kopalni są u nas dotąd obowęzuiące. *Naprzod*, Artykuł 552 Kodexu Cywilnego w słowach, " We„ wnątrz ziemi może (iey właściciel) robić wszelkie kopanie i budowle podług woli swo„ iey i ciągnąć ztąd pożytki, zachowuiąc ograniczenia wypływaiące z praw i przepisów „ względem kopalni, równie iak z praw i przepisów policyi. „

Powtóre. Ustawa Maxymiliańska żadnym Dekretem Króla Jmci Saskiego nie odwołana i owszem za jego panowania w całości zachowana, i taka Senatowi przez Kommissyą Organizacyiną nad to Trybunałom do zachowania podana, i w Sądach używana.

Na tych dwoch Ustawach oparty Senat nad to na wyraźney Ustawie swego wewnętrznego urządzenia. — " Stan dotychczasowey Administracyi Kopaln i fabryk Kraiowych bę„ dzie utrzymywanym w całey swey rościągłości, dopóki inaczey Senatowi niebędzie się po„ dobało roporządzić. „

Kodex Cywilny od Roku 1810 obowiązuiący w powołanym Artykule wspominaiąc nam

o ograniczeniach wypływaiących z praw i przepisów względem kopalń równie iak z praw i przepisów Policyi, stanowczo wyrzeka że są lub bydź powinny prawa i przepisy w nim wymienione. — Xięztwo Warszawskie przyięło za swóy, Kodex Francuzki Cywilny, bez naymnieyszey zmiany; że zaś ten Kodex zastał istnieiącą Ustawę Maxymiliańską, ta więc służyła iako nieodwołana i owszem zatwierdzona przez panuiącego za Ustawę obowięzuiącą, która i dotąd obowięzuie. Wypełniała ona i wypełniać powinna aż do nowey, Ustawy to wszystko przeciw czemu JW. Reprezentant wyliczył szereg wątpliwości i zarzutów Urzędom o spodziewaną arbitralność.

Attrybucya Senatu, iako Władzy Wykonawczey w moc Artykułu IV Konstytucyi iest administrować to wszystko, cokolwiek Mu do wykonania zostawiono, a to w całey rościągłości, pókiby mu się inaczey niepodobało.

Dla tego zaś, żeby uniknąć pozoru nawet wszelkiey arbitralności, znalazłszy Ustawę dotychczas obowięzuiącą z wielu miar uciążliwą, rozważywszy Ustawę górniczą mniey uprzykrzaiącą Francuzką, i tę ieszcze o ile można złagodziwszy, dalekim będąc od chęci pomnażania Skarbu nad miarę i potrzebę postanowił Senat przedstawić Reprezentancyi pełen umiarkowania projekt do tyle razy wspomnioney Ustawy górniczey.

Że zaś do udziału Senatu wyłącznie należy urządzić Policyą w kopalniach, a ztąd i między Urzędnikami i robotnikami przy górnictwie i hutach wszelkie stósunki ułatwić, byłoby zbytecznem odpowiadać na drobne zarzuty iakie się podobało JW. Reprezentantowi na dwóch ostatnich kartach poczynić, kiedy miał czas całoroczny do wybierania cząstkowo, co mu się niezdawało.

Daruy Jaśnie Wielmożny Reprezentancie żem Mu może nie podług życzenia Jego odpowiedział, winienem to był iednak uczynić, kiedyś pismo dosyć obszerne wziął pod twoie imię, wszelako kiedy w niem czytam, że takowe przyiąłeś iako Uwagi nad Projektem do Ustawy, podane z Gminy Krzeszowic, gdy niewiem przez kogo, winienem był tobie wprost odpowiedzieć,

Nie wiem mówię przez kogo z boku, bo nie znam w całey Gminie tylko dwóch Właścicielów Kopalń. Jeden tenże sam Właściciel Państwa, Kopalń i Hut podał odrębnie swóy głos pełen umiarkowania, tchnący z wielu miar porządkiem, drugi Gwarek kopalni, który nieszczęściem źle się ze swoią zamożnością obliczył. Musiały przeto podane uwagi bydź przez Osobę niechętną porządkowi i lubiącą krytykę, a nie przez Właściciela kopalni.

Cokolwiek zaś zastósowałem w mym głosie do Ciebie JW. Reprezentancie, zechciey odstósować do Osoby która Ci tak obszerne pismo poddała.

PRZEŚWIETNA IZBO REPREZENTANCYINA!

Racz rozważyć i Proiekt do Ustawy Górniczey i Uwagi nad nim poczynione; a razem i moie iak mniemam ugruntowane odpowiedzi, racz za iednym zawodem rozważyć umiarkowanie, iakie zachował Senat w pogodzeniu praw Właściciela ziemi, w ścieśnianiu utrudniaiącem tych, którzyby bez dostatecznych szrodków chcieli górnicze roboty przedsiębrać i Właścicielom, bydź próżno natrętnemi. Racz zaufać że Rząd, mogąc podług istnieiącey ustawy działać nie tak łagodnie, sam do Ciebie przychodzi ze szrodkami łagodnemi. Senat złożony po większey części z członków którymeś Twe zaufanie darowała, nie może nic ar-

bitralnego przedsiębrać, wszakże i teraz podaie projekt sam do usunienia arbitralności.

Jeżeli zaś to co we wszystkich Krajach iest zastósowane do Rządu w przedmiotach Administracyinych, aby stanowczo wyrzekał, nie może mu bydź przeczone, bądźcie pewni JJWW. Reprezentanci że skład Osób w Senacie nieruchomości maiących, nic nie dopuści coby w rzeczy tak delikatney iak cudza własność było bezbaczne.

Danina umiarkowana, danina, która aby tylko wystarczała na nieuchronne utrzymowanie Osób istotnie do popędu pomyślnego Kopalń i Hut w Okręgu potrzebnych, mogąca się pobierać podług układu z Rządem, tak iżby nie wymagała Kontroli, nie może bydź tey natury, aby kiedy się ma odbierać w tedy gdy kopalnia iest w zysku, tak daleko była odmawiana od mogących ią oddawać, iżby ią zupełnie zaprzeczali.

Dostoyni Posłańcy Narodu! Mniemam że radząc o dobru publicznem zostawiliście w domach osobiste lub stronne mniemania, rozumiem że baczni na stan mieszkańców nay maiętnieyszych i nayuboższych, którzy czy to z Dziedzictw ziemskich czy z własności mieyskich, mianowicie w Krakowie, gdzie mimo przeciążenia cierpliwie znoszą publiczne ciężary, baczni że Duchowni poczwórną w porównaniu pierwotne opłacaią ofiarę, że Włościanie prócz dymowego zastósowanego do rozległości ról, ponoszą nieiednych szarwarkow ciężary; przykładaią się pracą do budowl Szkółek, kościołów, cmentarzów, Wóytowskich Kancellaryi i podobnych, baczni nakoniec że każda klaſsa przemysłowa lub służby publiczney opłaca Osobisto-Klaſsyczno-przemysłowy podatek, osądzicie za słuszne dawanie daniny stosunkowey po 5 od sta od Minerałów w naturze, kiedy kopalnia iest w zysku, czyż ona iest tak ważną iżby bez podeyrzenia o upór mogła bydź odmawianą?

Na koniec kiedy ta danina ma mieć osobne przeznaczenie, gdyby do tego doszła stopnia, żeby o wiele przenosiła potrzebę wydatku, bądźcie pewni, iż Senat, iak bywa powolnym w dawaniu inicyatywy do znoszenia lub zniżania podatków, czego macie przykłady, tak nie omieszka przedstawić Wam potrzeby i do daniny stósunkowey zmnieyszenia.

W Krakowie dnia 16 Grudnia 1825 r.

Felix Radwański,
Delegowany z Senatu.

Z Warszawy d. 31 Grudnia.

W Imieniu Nayiaśnieyszego
ALEXANDRA I.
CESARZA WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO &c. &c. &c.
XIĄŻĘ NAMIESTNIK KRÓLEWSKI
w Radzie Stanu.

Zważywszy potrzebę zapewnienia regularności służby Wóytów w dobrach, które stósownie do Postanowienia Naszego z dnia 2 Września 1823 w drodze exekucyi Sądowey w dzierżawę wypuszczanemi zostaią; na przedstawienie Kommissyy Rządowych Sprawiedliwości, tudzież Spraw Wewnętrznych i Policyi, po wysłuchaniu zdania Ogólnego Zgromadzenia Rady Stanu, postanowiliśmy i stanowiemy:

Artykuł 1. W przypadku w Artykule 21 Postanowienia wyżey wspomnionego przewidzianym, gdzie właściciel dóbr będąc zniewolonym do ustąpienia z nich, pozbawionym zostaie przez to samo, możności pełnienia obowiązków Wóyta, Dzierżawca o-

bowiązany iest takowe, w zastępstwie właściciela z odpowiedzialnością Postanowieniem Naszem z dnia 30 Maia 1818 na Wóytów włożoną, pełnić.

Art: 2. Gdyby Dzierżawca obowiązków tych sam pełnić niechciał, lub dla zachodzącey w osobie iego przeszkody, pełnić nie mógł, winien będzie w przypadku pierwszym, utrzymywać zdatnego do pełnienia ich Zastępcę, i o takowym, stósownie do Artykułu 10 Postanowienia Naszego z dnia 30 Maia 1818, donieść właściwemu Kommissarzowi Delegowanemu; w przypadku drugim, przedstawić zdolną do sprawowania ich, kosztem iego, osobę, którey zatwierdzenie od Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi zależeć będzie. W razie przeciwnym, taż Kommissyia Rządowa, upoważni właściwą Kommissyią Woiewódzką do wyznaczenia na iego koszt osoby, do wypełnienia obowiązków Wóytowskich.

Art: 3. O takowym na dzierżawcę spadaiącym obowiązku, Komornik uskuteczniaiący zaięcie, ubiegaiących się do dzierżawy, w warunkach licytacyi ostrzedz będzie winien, pod odpowiedzialnością. Opuszczenie iednak ostrzeżenia tego w warunkach licytacyi, ani pociąga za sobą nieważności zaięcia, ani nie uwalnia Dzierżawcę od włożonego na niego ninieyszem Postanowieniem Naszem obowiązku.

Art: 4. Wykonanie ninieyszego Postanowienia i umieszczenie onego w Dzienniku Praw, Kommissyiom Rządowym Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, w czem do którey należy, polecamy.

Działo się w Warszawie na posiedzeniu Rady Administracyyney d. 13 Grudnia 1825 r.

(podpisano) *Zaiączek.*

Minister Sprawiedliwości:
(podpisano) *Ig Sobolewski.*

Radca Sekresarz Stanu, Jenerał Brygady
(podpisano) *Kossecki.*

Zgodno z Oryginałem:
Radca Sekretarz Stanu, Jenerał Brygady
(podpisano) *Kossecki.*

Z Paryża d. 23 Grudnia.

Monitor wczorayszy umieścił pięć rozporządzeń Królewskich następney treści: 1) Zwołanie Izby Parów i Izby Deputowanych na dzień 31 Stycznia r. 1826. 2) Izbie Parów przedstawioną będzie sprawa Ouwrarda w dniu 15 Lutego. Rozporządzenie krórem nakazane iest śledztwo urzędowe w tey sprawie (o marnotrawstwo grosza publicznego w liwerunkach pod czas woyny Hiszpańskiey) nastąpiło ieszcze dnia 9 Lutego przeszłego roku. P. Bellart sprawować będzie obowiązki jeneralnego Prokuratora. 3) Wyniesienia na godność Para Xiędza Beausset-Roquefort, Arcybiskupa Paryzkiego. 4) Wakuiący urząd Para po Xięciu Duras, przechodzi na osobę Teścia iego Xięcia Ranzans, a Parowstwo po Xięciu Conegliano (Marszałku Moncey) przechodzi na Teścia tegóż P. Duchesne de Gillevoisin. 5) P. de Broe, jeneralny Adwokat Trybunału Sądowego, obeymuie urząd po P. Maillard, który do Rady Stanu wezwany iest.

Teraźnieyszy Dyrekór Orkiestry w tuteyszym teatrze Włoskim, Rossini, pobiera 20 tys: franków pensyi. Zatrudnia on się obecnie przerobieniem Opery swoiey pod tytułem Mahomet.

Nowa Opera kompozycyi Paciniego w Neapolu, od publiczności tamteyszey bardzo iest lubioną. Dekoracyie malowane są podług wzorów Pompei, a wybuchnienie Wezuwiusza z natury iest naśladowane.

Przedwczoray składka dla dzieci Jenerała Foy wynosiła iuż 533,314 franków.

DODATEK
DO Nro 3.
GAZETY KRAKOWSKIEY

z KRAKOWA dnia 8 STYCZNIA 1826 ROKU w NIEDZIELĘ.

Z *Warszawy d. 3 Stycznia.*

Z Bożey Łaski
MY MIKOŁAY I.
Cesarz i Samodzierżca Wszech Rossyi
ect. ect. ect.

Wszystkim Naszym wiernym poddanym wiadomo czyniemy:

W smutku serca Naszego, w pośród żałości powszechney, ktora Nas obarcza, Nas, Nasz Dom Cesarski i Naszą ukochaną oyczyznę, — upokarzaiąc się przed niedocieczonemi Wyrokami Naywyższego, w Nim iedynie szukamy sił i pocieszenia; — Przywołał On na łono Swoie wiekopomney pamięci Cesarza Alexandra I, a My straciliśmy wszyscy Oyca i Monarchę, ktòry przez lat dwadzieścia i pięć Rossyią i Nas uszczęśliwiał.

Gdy 27 Listopada doszła Nas wiadomość o tym opłakanym wypadku pośpieszyliśmy w tey chwili łez i żałości, dopełnić świętego obowiązku; — i posłuszni natchnieniu serca Naszego, zaprzysięgliśmy wierność starszemu Bratu Naszemu Cesarzewiczowi i Wielkiemu Xięciu Konstantemu, iako prawemu Następcy Tronu Rossyyskiego, stosownie do zasad pierworodztwa.

Ledwieśmy byli dopełnili tey świętey powinności, gdy Rada Cesarstwa uwiadomiła Nas, iż dnia 15 Października 1823 roku powierzone iey zostały papiery opatrzone pieczęcią zmarłego Cesarza, oraz z następuiącym własnoręcznym Nayiaśnieyszego Pana podpisem. „Zachować w Radzie Cesarstwa, aż dopoki inaczey nie rozkaże; lecz w przypadku Mey śmierci otworzyć na sessyi nadzwyczayney, przed przystąpieniem do iakieykolwiek bądź czynności.„ Iż rozkaz ten Naywyższy, przez Radę wypełnionym został, i że następuiące pisma znalezionemi były, a mianowicie: Naprzod: List Cesarzewicza i Wielkiego Xięcia

Konstantego, z daty 14 Stycznia 1822 r. do zmarłego Cesarza, w którym Jego Cesarzewiczowska Mość zrzeka się Następstwa do Tronu, iaki Mu się prawem pierworodztwa należał. Powtóre: Manifest z dnia 16 Sierpnia 1823 r. podpisany własną ręką Nayiaśnieyszego Pana, i w którym Jego Cesarska Mość po udzieleniu Swego zezwolenia na zrzeczenie się Cesarzewicza i Wielkiego Xięcia Konstantego, postanowia, iż po Nim będąo Naystarsi wiekiem, My iesteśmy stósownie do Prawa Kardynalnego naybliższym Następcą Tronu. — Uwiadomieni oraz zostaliśmy, iż podobne pisma złożone były w Senacie Rządzącym w Swiętym Synodzie w Kościele Katedralnym Wniebowstąpienia Pańskiego w Moskwie.

Wiadomości te, w niczem nie mogły zmienić Postanowienia Naszego. — Spostrzegliśmy w tych pismach zrzeczenie się uczynione przez Jego Cesarzewiczowską Mość za życia Cesarza i potwierdzone zezwoleniem Nayiaśnieyszego Pana; — Lecz nie mieliśmy ani chęci, ani Prawa uważać iako nieodwołalne takowe zrzeczenie się, które nie było ogłoszonem w chwili, wktórey uczynionem zostało, ani też w Prawo zamienionem. — Chcieliśmy tym sposobem oświadczyć, ile szanuiemy pierwsze Kardynalne Prawo Oyczyzny Naszey, tyczące się niezmiennego porządku Następstwa Tronu, i wierni wykonaney przysiędse nalegaliśmy, ażeby całe Cesarstwo poszło za Naszym przykładem. W tak ważney okoliczności, zamiarem Naszym nie było uwłaczać prawności oświadczonych przez Jego Cesarz wiczowską Mość postanowień; mniey ieszcze sprzeciwiać się woli zmarłego Cesarza Naszego Oyca i Dobroczyńcy wspólnego, która dla Nas na zawsze świętą pozostanie; mieliśmy iedynie na widoku zasłonić od naymnieyszego uszczerbku, Prawo stanowiące porządek Następstwa Tronu, okazać w zupełnem świetle szczerość Naszych zamiarow, i zabezpieczyć ukochaną Oyczyznę Naszą nawet odchwilowey niepewności względem Osoby prawego Jey Monarchy. Takowe postanowienie powzięte w czystości sumnienia przed Bogiem, Ktory czyta w głębi serc, otrzymało Błogosławieństwo Nayiaśnieyszey Cesarzowey Maryi Nayukochańszey Matki Naszey.

Tymczasem żałosna wiadomość o zgonie Nayiaśnieyszego Cesarza, doszła wprost z Taganrogu do Warszawy dnia 25 Listopada, dwa dni wcześniey niż do tuteyszey Stolicy. — Niezmienny w Swem postanowieniu Cesarzewicz i Wielki Xiąże Konstanty, potwierdził takowe w dniu następuiącym dwoma pismami z daty 26 Listopada, ktorych wręczenie Nam polecił ukochanemu Bratu Naszemu Wielkiemu Xięciu Michałowi. — Pisma te były następuiące: Naprzod: — List do Nayiaśnieyszey Cesarzowey Matki Naszey Nayukochańszey, w którym ponawiaiąc poprzednie Swe postanowienienia i opieraiąc takowe na reskrypcie zmarłego Cesarza z daty. drugiego Lutego 1822 roku odpowiedzi na Akt zrzeczenia się iakiego kopia była dołączoną Jego Cesarzewiczowska Mość zrzeka się ostatecznie i solennie wszelkich praw swych do Tronu, i stósownie do porządku ustanowionego prawem Kardynalnym, uznaie takowe w Osobie Naszey i Potomków Naszych. — Powtóre: List do Nas napisany, w którym Jego Cesarzowicowska Mość powtarza poprzednie Swoie postanowienie, udziela Nam Tytuł Cesarskiey Mości zachowuiąc Sobie Tytuł Cesarzewicza iakiego dotąd używał i nazywa Siebie naywierniejszym Naszym poddanym.

Jakkolwiek stanowczemi były takowe pisma, iakkolwiek widocznie dowodziły stałość i nieodmienność postanowień Jego Cesarzewiczowskiey Mości, uczucia atoli Nasze i samo położenie rzeczy,, były Nam powodem do wstrzymania ogłoszenia onych aż do chwili, w któ-

reyby Jogo Cesarzowicowska Mość oświadczył Nam wolę Swoią względem przysięgi, którąśmy Jemu wraz z całem Państwem wykonali.

Dzisiay odebrawszy rówmież stateczne oświadczenie woli Jego Cesarzewicz: Mości ozna'y muiemy takowe wszystkiem Naszym Poddanym wraz zdołączeniem 1mo Listu Jego Cesarzowiczowskiey Mości Cesarzewicza Wielkiego Konstantego do zmarłegò Cesarza Alexandra I. — 2do Odpowiedzi Jego Cesarskiey Mości. — 3tio Manifestu zmarłego Cesarza potwierdzaiącego zrzeczenie się Jego Cesarzewiczowskiey Mości i uznaiącego Nas za Swego Następcę. — 4to Listu Jego Cesarzowiczowskiey Mości do Nayiaśnieyszey Cesarzowey Nayukochańszey Matki Naszey. — 5to Listu przez Jego Cesarzewiczowską Mość do Nas napisanego.

W skutkn pism takowych i stòsownie do Prawa Kardynalnego Cesarstwa względem porządku Następstwa, z sercem pełnem uszanowania ku niedocieczonym Wyrokom Naywyższego, Ktòry Nami rozrządza, wstępuiemy na Tron Przodkòw Naszych, na Tron Cesarstwa Wszech Rossyy, ròwnie iak i na Tron Kròlestwa Polskiego, tudzież Wielkiego Xięztwa Finlandzkiego, ktòre od niego są nieoddzielne; — i rozkazuiemy

1mo. Aby Przysięga wierności wykonana została Nam i naszemu Następcy Wielkiemu Xięciu Alexandrowi Nayukochańszemu Synowi Naszemu.

2do. Ażeby chwila wstąpienia Naszego na Tron, rachowaną była od dnia 19 Listopada 1825 roku.

Wzywamy nakoniec wszystkich wiernych Poddanych Naszych, do wzniesienia wraz z Nami gorących modłów do Przedwiecznego, aby udzielić Nam raczył sił do zniesienia ciężaru, iaki Święta Opatrzność Jego na Nas wkłada. — Aby wspierał Nas w stałych chęciach poświęcenia dni Naszych kochaney Oyczyznie Naszey i wstępowanie w ślady Monarchy, którego stratę opłakuiemy. Bogdayby Panowanie Nasze było przedłużeniem Rządów Jego i bogdaybyśmy potrafili ziścić wszelkie dążące do szczęścia Rossyi zamiary Tego, ktògo pamięć święta ożywiać w nas będzie chęć i nadzieię zasłużenia na błogosławieństwo Nieba miłość ludòw Naszych.

Dan, w Zamku Naszym Cesarskim w Petersburgu dnia dwunastego (dwudziestego czwartego) miesiąca Grudnia Roku Pańskiego Tysiąc ośmset dwudziestego piątego, a Panowania Naszego pierwszego.

(podpisano) MIKOŁAY.
Zgodno z Oryginałem
Minister Sekretarz Stanu:
(podpisano) Stefan Hr. *Grabowski.*
Za zgodność:
Radzca Sekretarz Stanu,
Jenerał Brygady: (podpisano) *Kossecki.*

(*Dalszy ciąg w następuiącym Nrze.*)

Z *Wiednia d.* 28 *Grudnia.*

Gazeta Gwiazda, z dnia 22 Grudnia, ktòrą tu przez nadzwyczayną kupiecką okazyą odebral śmy, umieściła Królewskie rozporządzenie z dnia poprzedzaiacego, zwołuiące Izbę Parów i Izbę deputowanych na dzień 21 Stycznia.

Jego Ces. K. M. nadał tytuł szlachectwa Węgierskiego kupcowi hurtowemu tuteyszemu Jgnacemu Majerowi w nadgrodę iego zasług położonych dla Kraiu, a mianowicie za podięcie się w roku 1821 1822 wszelkiego rodzaiu dostarczeń Ces. Król. Armii w Sycylii; przyczem naywyższe zadowolenie Rządu ziednać sobie potrafił.

Wiadomości z Grecyi.

Z Hydry d. 20 Października. — Przybył tu P. d'Aufeuille dowodca Francuzkiey fregaty, wysłany przez Vice Admirała de Rigny, dla dochodzenia czyli iest prawdą, iakoby Francuzki bryg na statek pałny Kanarisa, strzelać miał: w podobnymże celu wysłaną została Goeletta Królewska do Egine gdzie się Kanaris znayduie. Pan Rigny nagania takowy postępek, mieniąc go bydź obrazą neutralności, którą Rząd iego w walce obecney zachowywać przedsięwziął. Temczasem Kapitanowie Tombazy i Krietzi, którzy wyprawy Kanarisa wspólnikami byli udzielili P. d'Aufeuille piśmiennego świadectwa dowodzącego, że gdy na przedporciu Alexandryyskiem manewrowali, wystrzały armatne słyszeli, i że ich Kanarys upewniał, iż Francuzki okręt cztery razy do iego statku palnego wystrzelił.

Z Missolungi d. 1 Listopada. — Angielska fregatta, pod dowództwem Kapitana Pistel, dzisiay w porcie naszym kotwicę zarzuciła; koło południa podniosła takową, i udała się ku wybrzeżu Koryntskiemu. Dowodcą stanowiska naszego, który się tu od iakiegoś czasu znayduie, aby na blokadę baczenie dawał, mniemaiąc, że fregata do Patrasu udać się chciała, Kapitanowi iey okazał rozkazy rządu tyczące się blokady, lecz go tenże uspokoił, iż bynaymniey nie ma zamiaru przestąpić takowe, lecz tylko dla większego bezpieczeństwa do zatoki zawinąć sobie życzy, co też w rzeczy samey uskutecznił.

Z Milo d 28 Października. — Kontra-Admirał do Rigny zaniósł do rządu Greckiego zażalenie na rozboie, których się Greckie statki względem okrętów Francuzkich dopuszczaią. Rząd Grecki zaś wydał ostre zalecenie Prymassom wysp Hydra i Spezzyia, robiąc ich na przyszłość odpowiedzialnemi za podobne wypadki.

Z Napoli di Romania d. 11 Paźdz: — Ibrahim Basza w powrocie swoim z Mistra, napotkał korpus Greków przez Nikitasa dowodzony z 2000 ludzi, którzy mu drogę przecięli. Bóy zacięty rozpoczął się, lecz Grecy korzystnie z niego wyszli; zabili bowiem 200 Arabów, ranili daleko znacznieyszą liczbę i wielu w niewolą zagarnęli. 200 kobiet i dzieci Greckich odbili naiezdzcom i takowe na łono rodzin zwrócili. Procz tego zdobyli ieszcze 2 armaty i znaczną ilość bydła.

Teatr Narodowy.

Dziś w Niedzielę d. 8 b. m. łącznie z JPP. Skibińskiemi, dana będzie wielka Czarodzieyska Opera w 3 aktach, z niemieckiego P. Schikanader tłumaczona, z Muzyką sławnego Wolfanga Amade Mozart: *Flet Czarnoxiężki*, czyli *Taiemnica Izis.*

W przyszły Wtorek d. 10 b. m. na benefis Franciszka Żebrowskiego, daną będzie nowa wielka Trajedya w 5 aktach, z Racina przełożona wierszem przez J. U. Niemcewicza: *Athalia Krolowa Judzka.*

DONIESIENIA.

Na mocy Reskryptu Trybunału do Nru 4209 odbywać się będzie licytacyia: Małowań wszelkich, i ruchomości po Jozefie Maierze w kamienicy przy głownym Rynku pod L. 262 a to w dniu 30 Stycznia r. b. o godzinie 9 rano, o czem zawiadomia do tey czynności delegowany. — W Krakowie dnia 6 Stycznia 1825 r.

Ig: Ostaszewski, Pisarz Akt.

Padaie się do publiczney wiadomości, iż w Domu Nro 31 w Stradomiu przy Krakowie są na składzie Kuffy do sprzedania, ktoby sobie życzył takowe nabyć ma się udać do Domu Właściciela pod ten sam Numer.